

Positionpaper Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) in het kader van de internetconsultatie inzake het ontwerp AMvB

Besluit bescherming slachtoffergegevens in processtukken (uitwerking art 149a lid 3, WvS)

Het Belang van Toegang tot Rechtbank/ slachtoffer-informatie voor Journalisten

Inleiding

Graag vragen wij uw aandacht voor de belangen van onze beroepsgroep en daarmee van het brede publiek, zodat journalisten goed hun controlerende en verslaggevende werk kunnen verrichten en de openbaarheid van rechtspraak gegarandeerd is.

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) vertegenwoordigt 8000 professionele journalisten in Nederland en komt op voor de belangen van de journalistiek en het recht op vrije en ongehinderde toegang tot informatie.

In deze position paper geven wij de wettelijke onderbouwing en zullen we de grondwettelijke principes uiteenzetten die pleiten voor het delen van relevante rechtbankinformatie met journalisten, met name de gegevens van slachtoffers, die in deze AMVB aan de orde zijn. Wij doen dit met inachtneming van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Grondwettelijke Principes en Wettelijke Onderbouwing

Het recht op vrijheid van meningsuiting en de persvrijheid zijn fundamentele grondrechten die verankerd zijn in zowel de Nederlandse Grondwet als het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Artikel 7 van de Nederlandse Grondwet waarborgt de vrijheid van meningsuiting, terwijl artikel 10 van het EVRM daar nog expliciet de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen aan toevoegt. Het is van essentieel belang om te erkennen dat deze rechten niet alleen individuele journalisten beschermen, maar ook het publieke belang dienen door een vrije uitwisseling van informatie en ideeën mogelijk te maken.

De AVG beschermt de privacy van individuen, door verwerking van persoonsgegevens te reguleren. Gelet op de persvrijheid gelden voor de verwerking van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden een aantal uitzonderingen. Artikel 85 van de AVG bepaalt dat lidstaten passende maatregelen moeten treffen om de vrijheid van meningsuiting en

informatie te waarborgen, met inbegrip van verwerking voor journalistieke doeleinden. Het resultaat is neergelegd in de “journalistieke exceptie” van artikel 43 Uitvoeringswet AVG (UAVG). Hieruit volgt dat een groot deel van de AVG niet van toepassing is op de verwerking van persoonsgegevens voor uitsluitend journalistieke doeleinden.

De verwerking van persoonsgegevens voor journalistieke doeleinden dient dus een legitiem belang en is niet strikt onderhevig aan de bepalingen van de AVG die betrekking hebben op andere soorten gegevensverwerking.

Openbaarheid rechtspraak cruciaal

Het delen van rechtbankinformatie met journalisten, inclusief namen van slachtoffers, draagt bij aan de openheid en transparantie van het rechtssysteem. Journalisten spelen een cruciale rol bij het informeren van het publiek over gerechtelijke procedures en controleren het goed functioneren van de rechtelijke macht. Daarbij is het van vitaal belang dat zij toegang hebben tot relevante informatie om hun rol effectief te vervullen. Namen van slachtoffers zijn vaak strafvorderlijk relevant en worden om die reden tijdens (openbare) strafzittingen genoemd. Voor journalisten kunnen namen van belang zijn om (vooraf) een inschatting te kunnen maken van de maatschappelijke relevantie van een zaak en de noodzaak om een zitting bij te wonen. Bovendien vormen persoonsgegevens in rechtbankzaken voor journalisten een essentieel onderdeel om de verslaggevende en controlerende rol te kunnen vervullen.

Beperkingen op de toegang tot deze informatie zouden niet alleen een inbreuk vormen op de persvrijheid, maar ook op het recht van het publiek om geïnformeerd te worden over zaken van algemeen belang. Toegang tot op persoonsgegevens vormen daarbij een essentieel onderdeel van deze controlerende functie.

De Rol van Journalisten als Controleurs van de Rechtspraak

Journalisten fungeren als waakhonden van de samenleving door de rechtspraak te controleren en te rapporteren over gerechtelijke procedures en beslissingen. Door toegang te hebben tot rechtbankinformatie kunnen zij het publiek informeren over de integriteit van het rechtssysteem, mogelijke misstanden aan het licht brengen en het vertrouwen in de rechtspraak bevorderen. Bovendien kunnen journalisten via

rechtbankverslaggeving bijdragen aan een beter begrip van complexe juridische kwesties en het algemene bewustzijn van de rechtsstaat vergroten.

Voor verdere argumenten verwijzen we in dit verband graag naar een uitgebreide opinie van rechtbankverslaggever Chris Klomp: <https://chrisklomp.nl/persvrijheid-versus-bescherming-slachtoffers/>

Juridische Verantwoordelijkheid en Ethiek

Journalisten zijn zich bewust van de delicate balans tussen het recht van het publiek op informatie en de bescherming van individuele privacy. Bij het rapporteren over rechtbankzaken dragen zij een aanzienlijke verantwoordelijkheid om de ethische normen van de journalistiek te handhaven en juridische richtlijnen te respecteren.

Een essentieel aspect van deze verantwoordelijkheid is het waarborgen van de privacy van betrokkenen bij rechtbankprocedures. Journalisten moeten zorgvuldig afwegen welke informatie relevant is voor het publiek en tegelijkertijd de persoonlijke levenssfeer van verdachten, slachtoffers en andere betrokkenen beschermen. Dit betekent dat namen, adressen en andere identificerende informatie vaak geanonimiseerd moeten worden in de verslaggeving, tenzij er een zwaarwegend publiek belang is om deze informatie bekend te maken.

Kortom, journalisten dragen een aanzienlijke verantwoordelijkheid bij het verslaan van rechtbankzaken, niet alleen om het publiek te informeren, maar ook om de privacy te respecteren, vooroordelen te vermijden en de integriteit van het rechtssysteem te handhaven en kunnen daar na publicatie ook door benadeelden op worden aangesproken.

Het is dan ook een welgemeend eigenbelang van journalisten om zelf deze ethische en juridische normen te handhaven, zodat journalisten bijdragen aan een eerlijke, evenwichtige en verantwoorde verslaggeving en niet zelf onnodig verwickeld raken in gerechtelijke procedures.

Conclusie

Als NVJ dringen wij erop aan dat het recht van journalisten op toegang tot rechtbankinformatie wordt gewaarborgd. Persoonsgegevens in rechtbankzaken vormen daarbij een essentieel onderdeel om onze verslaggevende en controlerende rol te kunnen vervullen. Het delen van relevante informatie met betrekking tot rechtbankzaken is essentieel voor het bevorderen van openheid, transparantie en verantwoording binnen onze samenleving. Wij roepen op tot een evenwichtige benadering waarbij de privacy van individuen wordt gerespecteerd, maar waarbij ook de cruciale rol van journalisten bij het informeren van het publiek wordt erkend en ondersteund.

Journalisten zijn zich daarbij bewust van hun verantwoordelijkheid om de privacy van betrokkenen, waar nodig te beschermen.

Door zelf deze ethische en juridische normen te handhaven en niet voorafgaand beperkt te worden in de toegang tot relevante informatie, kunnen journalisten bijdragen aan een eerlijke, evenwichtige en verantwoorde verslaggeving van gerechtelijke procedures.

Bovendien is het belangrijk om te benadrukken dat het waarborgen van de toegang van journalisten tot rechtbankinformatie niet alleen de journalistiek ten goede komt, maar ook het publiek en de samenleving als geheel. Door transparantie en openheid te bevorderen, kunnen journalisten helpen om vertrouwen in de rechtspraak te vergroten, misstanden aan het licht brengen en bijdragen aan een beter begrip van de rechtsstaat.

Als beroepsvereniging van journalisten roepen we op tot een evenwichtige benadering van toegang tot rechtbankinformatie, en daarmee tot het bevorderen van een rechtvaardige en transparante samenleving voor alle burgers. We zijn ons terdege bewust van het belang van journalistieke integriteit en het respecteren van de privacy van individuen, maar kunnen en mogen daarin niet voorafgaand aan publicatie beperkt worden door anonimisering van persoonsgegevens.

Wij verzoeken u dan ook terdege met dit belang rekening te houden bij de verdere uitwerking van dit ontwerp-AMvB.

Thomas Bruning, algemeen secretaris Nederlandse Vereniging van Journalisten